

2020-12-16

Atsakomybė už disponavimą mažu kiekiu narkotinių medžiagų kai kuriose Europos Sąjungos valstybėse narėse

Lietuvoje diskutuojama dėl galimybės atsisakyti baudžiamosios atsakomybės taikymo už neteisėtą disponavimą nedideliu kiekiu narkotinių ar psichotropinių medžiagų be tikslo jas platinti. LR Seime registruoti įstatymų projektai¹, kuriuos priėmus atsakomybė už tokią veiką būtų numatyta tik Administracinių nusižengimų kodekse.

Šiame darbe apžvelgiamas Europos Sąjungos valstybėse (Austrijoje, Čekijoje, Estijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Portugalijoje, Prancūzijoje, Suomijoje, Švedijoje, Vokietijoje) taikomas atsakomybės už mažo kiekio/asmeniniam vartojimui skirtų narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimą, įgijimą, laikymą, vartojimą ir kt. panašias veikas reglamentavimas.

Pažymėtina, kad bent kelios iš aptariamų valstybių (pvz., Čekija, Estija, Portugalija) pastaraisiais dešimtmečiais atsisakė baudžiamosios atsakomybės taikymo už disponavimą mažu kiekiu narkotinių medžiagų ir įtvirtino atitinkamas nuostatas administracinę atsakomybę numatančiuose teisės aktuose. ES valstybių, kurios tebesilaiko tokių veikų kriminalizavimo politikos, teisės aktuose dažnai numatomos galimybės iki minimumo sumažinti už jas taikomas baudžiamąsias sankcijas ar iš viso jų išvengti, jeigu veika atitinka tam tikrus mažo pavojingumo kriterijus arba veiką padaręs asmuo vykdo tam tikrus įsipareigojimus (pvz., sutinka gydytis nuo priklausomybių). Kartu tokiose valstybėse išsaugoma bent formali galimybė taikyti realias baudžiamosios atsakomybės priemones, kai susiduriama su pavojingesnių požymių turinčiomis veikomis (pvz., kai disponuojama mažu kiekiu, bet itin žalingų narkotinių medžiagų ar veika kartojama daug kartų). Šiuo požiūriu kompromisinis reglamentavimas įtvirtintas Latvijoje, kur pirmą kartą padaryta disponavimo nedideliu kiekiu narkotinių medžiagų veika užtraukia administracinę atsakomybę, tačiau kartotinum atveju jau taikoma baudžiamoji atsakomybė.

Austrija

*Priklausomybę sukeliančių medžiagų įstatymo² 27 straipsnyje numatyta baudžiamoji atsakomybė (laisvės atėmimas iki 1 metų arba bausmė iki 360 dienų dydžių (vok. *Tagessätzen*)³) už neteisėtą narkotinių medžiagų įgijimą, laikymą, transportavimą, importavimą, eksportavimą,*

¹ Baudžiamojo kodekso 259 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XIVP-96:

https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAP/93e67610396011eb8c97e01ffe050e1c/format/ISO_PDF/

Administracinių nusižengimų kodekso 71 straipsnio pakeitimo ir papildymo 483(1) straipsniu įstatymo projektas XIVP-95: https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAP/4337ede0395e11eb8c97e01ffe050e1c/format/ISO_PDF/

² *Suchtmittelgesetz – SMG:*

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10011040>

³ Baudos dienos dydis nustatomas individualiai (ribose nuo 4 eurų iki 5 000 eurų) ir priklauso nuo asmens, kuris yra baudžiamas, ekonominių ir kitų gyvenimo aplinkybių.

Geldstrafe: https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/strafrecht/8/2/Seite.2460702.html

parūpinimą kitam asmeniui, narkotinių medžiagų turinčių augalų ir grybų auginimą su tikslu gaminti narkotikus. Švelnesnė atsakomybė numatyta, jeigu šios veikos daromos tik dėl asmeninio vartojimo – baudžiama laisvės atėmimu iki 6 mėnesių arba bauda iki 360 dienos dydžių.

Analogiška atsakomybė, numatyta (Priklausomybę sukeliančių medžiagų įstatymo 30 str.) ir už neteisėtą disponavimą psichotropinėmis medžiagomis (įskaitant švelnesnę atsakomybę, kai veika daroma tik dėl asmeninio vartojimo)⁴.

Priklausomybę sukeliančių medžiagų įstatymas numato keletą procedūrinių galimybių, leidžiančių minėtas veikas padariusiems asmenims (ypač, kai veikos padarytos tik dėl asmeninio vartojimo ir nesiekiant pasipelnyti) išvengti realaus bausmių taikymo. Pagal šio įstatymo 35 straipsnį prokuroras (o pagal 37 straipsnį – teismas) gali sustabdyti baudžiamąjį procesą laikotarpiui iki 2 metų, o pagal 39 straipsnį teismas iki 2 metų gali atidėti paskirtos bausmės vykdymą. Šios priemonės taikomos esant tam tikroms sąlygoms (pvz., jei veiką padaręs asmuo sutinka gydytis). Jeigu veiką padaręs asmuo baudžiamąjį proceso sustabdymo ar bausmės vykdymo atidėjimo metu tinkamai vykdo nustatytas sąlygas, atsiranda prielaidos galutiniam proceso nutraukimui ar bausmės nebevykdymui.

Čekija

Pagal Baudžiamąjį kodeksą (BK)⁵ baudžiama už neteisėtą disponavimą narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, nepriklausomai nuo kiekio, kai jos nėra skirtos asmeniniams poreikiams (BK 283 str.)⁶, už neteisėtą didesnio nei mažas kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų laikymą asmeniniams poreikiams (BK 284 str.)⁷ bei už neteisėtą didesnio nei mažas kiekio narkotinių augalų ir grybų auginimą asmeniniams poreikiams (BK 285 str.)⁸.

Neteisėtas mažo kiekio⁹ narkotinių ar psichotropinių medžiagų laikymas arba narkotinių augalų ar grybų auginimas asmeniniams poreikiams yra nusizengimai, užtraukiantys administracinę atsakomybę – skiriamos baudos iki 15 000 kronų (Sveikatos apsaugos nuo žalingo priklausomybę sukeliančių medžiagų poveikio įstatymo¹⁰ 46 str.).

Estija

Estijos Baudžiamajame kodekse¹¹ numatyta atsakomybė už disponavimą dideliu kiekiu narkotinių ar psichotropinių medžiagų (184 str.) ir disponavimą (prekybą ir gaminimą, įgijimą, laikymą su tikslu prekiauti) mažu kiekiu narkotinių ar psichotropinių medžiagų (183 str.). Už BK 183 straipsnyje numatytas veikas baudžiama pinigine bausme¹² ar laisvės atėmimu iki 3 metų (iki 5 metų kvalifikuotų veikų atveju, pvz., kai veika padaryta veikiant grupėje).

Tačiau atsakomybė už disponavimą mažu kiekiu narkotinių ar psichotropinių medžiagų, kai nesiekama jomis prekiauti ar platinėti, nuo 2002 metų (kai įsigaliojo dabartinis Estijos BK) nebėra

⁴ Tačiau bausmės netaikomos, jeigu disponuojama vaistais, kurių sudėtyje yra psichotropinių medžiagų, kai vaistų kiekis nėra didelis ir vaistai yra skirti asmeniniam vartojimui ar gyvuliams, o jei vaistai perduodami kitiems asmenims, iš to negaunama jokia nauda.

⁵ *Zákon trestní zákoník*: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

⁶ Bendru atveju baudžiama laisvės atėmimu nuo 1 iki 5 metų arba bauda. Kvalifikuotų veikų atvejais galimas laisvės atėmimas iki 12 metų.

⁷ Atsakomybė priklauso nuo medžiagų pobūdžio ir kiekio. Griežčiausia galima bausmė – laisvės atėmimas 8 metams.

⁸ Atsakomybė priklauso nuo augalų ir grybų kiekio. Griežčiausia galima bausmė – laisvės atėmimas 5 metams.

⁹ Mažu kiekiu Čekijoje laikoma, pvz., 1,5 g metamfetamino, 1,5 g heroino, 1 g kokaino, 10 g sausų kanapių, 5 g hašišo. *The Library of Congress. Decriminalization of Narcotics: Czech Republic*:

<https://www.loc.gov/law/help/decriminalization-of-narcotics/czechrepublic.php>

¹⁰ *Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek*: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-65#cast3>

¹¹ *Penal Code*: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/522012015002/consolide/current>

¹² Piniginė bausmė (angl. *pecuniary punishment*) – už kriminalinį nusikaltimą skiriama finansinė bausmė, kurios dydį tam tikrose ribose teismas nustato, atsižvelgdamas į nuteistojo pajamas ir kitas aplinkybes (BK 44 str.)

baudžiamojo įstatymo reglamentavimo objektas¹³. Ji numatyta Narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei jų prekursorių įstatyme¹⁴, kurio 15¹ straipsnyje nurodyta, kad už minėtų medžiagų vartojimą be gydytojo nurodymo ar neteisėtą gaminimą, įgijimą ar laikymą skiriama bauda iki 300 baudos vienetų¹⁵ arba areštas¹⁶. Juridiniam asmeniui gali būti skiriama bauda iki 3200 eurų.

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei jų prekursorių įstatymo 15¹ straipsnyje numatyta veika yra nusižengimas¹⁷ ir atsakomybė už ją taikoma ne pagal baudžiamojo proceso, o pagal nusižengimų teisenos taisykles. Pagal jas teisėną vykdo ir nuobaudą skiria policija, išskyrus atvejus, kai skiriamas areštas (areštą skiria teismas)¹⁸.

Latvija

Šiuo metu Latvijoje už nedidelio kiekio narkotinių medžiagų laikymą ar vartojimą, priklausomai nuo kartotinumų, gali būti taikoma administracinė arba baudžiamoji atsakomybė.

Pagal Teisėtos narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei medicinos produktų apyvartos įstatymo¹⁹ 48 straipsnį už neteisėtą nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų įgijimą ar laikymą arba už neteisėtą jų vartojimą skiriamas įspėjimas arba bauda nuo 10 iki 56 baudos vienetų²⁰. Taikant šias administracines nuobaudas, minėtas veikas padaręs asmuo raštu informuojamas, kad už tų pačių veikų pakartojimą per 1 metus nuo administracinės nuobaudos skyrimo bus taikoma baudžiamoji atsakomybė.

Baudžiamojo įstatymo²¹ 253.2 straipsnyje nurodyta, kad asmuo, kuris neteisėtai įgyja ar laiko be tikslo perleisti nedidelį kiekį narkotinių ar psichotropinių medžiagų ar jas neteisėtai vartoja, jeigu buvo informuotas dėl baudžiamosios atsakomybės taikymo už šias veikas, baudžiamas laikinu laisvės atėmimu (iki 3 mėnesių²²), viešaisiais darbais ar bauda.

Tame pačiame Baudžiamojo įstatymo straipsnyje numatyta atsakomybė už neteisėtą nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimą, įgijimą, laikymą, persiuntimą su tikslu jas perleisti ar pardavimą. Šiuo atveju griežčiausia bausmė yra laisvės atėmimas iki 3 metų.

Pažymėtina, kad Latvijoje ir jos parlamente diskutuojama dėl galimybės visiškai dekriminalizuoti nedidelio kiekio silpnųjų narkotikų laikymą ir vartojimą²³.

Lenkija

Kovos su narkomanija įstatymo²⁴ 62 straipsnyje nurodyta, kad už neteisėtą narkotinių ar psichotropinių medžiagų laikymą baudžiama laisvės atėmimu iki 3 metų²⁵, o mažiau sunkiais atvejais

¹³ European Center for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). Reply to the Request 1588 (Estonia-Riigikogu): <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-list> (prieinama su slaptažodžiu).

¹⁴ Act on Narcotic Drugs and Psychotropic Substances and Precursors thereof: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/530102013024/consolide/current>

¹⁵ Pagal BK 47 straipsnį skiriamos baudos dydis gali svyruoti nuo 3 iki 300 baudos vienetų, o vieneto dydis yra lygus 4 eurams. Juridiniam asmeniui gali būti skirta bauda nuo 100 iki 400 000 eurų.

¹⁶ Pagal BK 48 straipsnį teismas gali skirti areštą iki 30 dienų, o kai veiką padaro nepilnametis – iki 10 dienų.

¹⁷ Estijos BK (3 str.) skirsto veikas į kriminalinius nusikaltimus (*criminal offences*) ir nusižengimus (*misdemeanours*). Pastarieji gali būti numatyti ne tik BK, bet ir kituose įstatymuose, o pagrindinės sankcijos už juos gali būti tik bauda, areštas ar teisės vairuoti atėmimas.

¹⁸ ECPRD. Reply to the Request 1855 (Estonia-Riigikogu).

¹⁹ Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likums:

<https://likumi.lv/ta/id/40283-narkotisko-un-psihotropo-vielu-un-zalu-ka-ari-prekursoru-likumigas-aprites-likums>

²⁰ Baudos vieneto dydis – 5 eurai.

Law on Administrative Liability (Section 16): <https://likumi.lv/ta/en/en/id/303007-law-on-administrative-liability>

²¹ Krimināllikums: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>

²² Baudžiamojo įstatymo 38 str.

²³ LSM. Decriminalization of soft drugs on the table at Latvian Saeima:

<https://eng.lsm.lv/article/society/crime/decriminalization-of-soft-drugs-on-the-table-at-latvian-saeima.a376076/>

²⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii:

<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20051791485/U/D20051485Lj.pdf>

²⁵ Kai turimų medžiagų kiekis yra didelis, baudžiama laisvės atėmimu nuo 1 iki 10 metų.

– bauda, laisvės apribojimu ar laisvės atėmimu iki 1 metų. Atskirai numatyta atsakomybė už naujų psichoaktyviųjų medžiagų²⁶ laikymą (Kovos su narkomanija įstatymo 62b str.). Už šią veiką bendru atveju baudžiama bauda²⁷.

Pagal minėto įstatymo 62a straipsnį, kai neteisėtai laikomų narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekis yra nedidelis, o jos skirtos asmeniniam veiką padariusio asmens vartojimui, baudžiamasis procesas gali būti nutrauktas, jeigu bausmės skyrimas asmeniui būtų netikslingas, atsižvelgiant į veikos padarymo aplinkybes ir jos pavojingumo visuomenei laipsnį. Tokiomis pačiomis sąlygomis baudžiamasis procesas gali būti nutrauktas ir nedidelio kiekio naujų psichoaktyviųjų medžiagų neteisėto laikymo, kai jos skirtos asmeniniam vartojimui, atveju (Kovos su narkomanija įstatymo 62b str.)

Portugalija

2000 – 2001 m. buvo priimti įstatymai, kuriais, be kita ko, buvo dekriminalizuotos su mažo kiekio narkotinių medžiagų disponavimu asmeniniam vartojimui susijusios veikos. Už jas numatytos administracinės baudos ir įvairios neginansinės sankcijos²⁸.

2000 m. lapkričio 29 d. įstatymo (Įstatymas 30/2000)²⁹ 2 straipsnyje nurodyta, kad narkotinių augalų, medžiagų ar preparatų vartojimas ar įgijimas ir laikymas savo vartojimui (jeigu medžiagų kiekis neviršija kiekio, kuris vidutiniškai reikalingas individualiam vartojimui 10 dienų) yra administracinis nusižengimas.

Minėtų administracinių nusižengimų bylas nagrinėja ir sankcijas taiko specialios komisijos, formuojamos Portugalijos administraciniuose vienetuose. Kiekvieną komisiją sudaro trys asmenys, iš kurių vienas yra teisininkas, o kiti du parenkami iš gydytojų, psichologų, socialinių darbuotojų ir kitų asmenų, turinčių profesionalių žinių narkomanijos srityje (Įstatymo 30/2000 5 ir 7 str.).

Pagal Įstatymo 30/2000 15 straipsnį komisija neturintiems priklausomybės narkotinių medžiagų vartotojams skiria baudas arba neginansines sankcijas, o turintiems priklausomybę – neginansines sankcijas. Skiriamų baudų dydžio ribos priklauso nuo konkrečioje byloje užfiksuotos narkotinės medžiagos pobūdžio (pavojingumo) (Įstatymo 30/2000 16 str.). Vietoje baudos gali būti skiriamas išpėjimas. Alternatyvios baudai priemonės ar pagrindinės nuobaudos pavidalu gali būti skiriamos tokios sankcijos kaip draudimas kurį laiką užsiimti tam tikra veikla, lankytis tam tikrose vietose, susitikti su tam tikrais asmenimis, išvykti į užsienį be leidimo, teisės turėti ginklą atėmimas ir kt. Šios sankcijos, narkotinių medžiagų vartotojui sutinkant, gali būti pakeistos auka labdaros organizacijoms ar viešaisiais darbais (Įstatymo 30/2000 17 str.).

Tam tikromis sąlygomis (pvz., kai veiką pirmą kartą padaręs narkotinę priklausomybę turintis asmuo įsipareigoja gydytis) administracinio nusižengimo nagrinėjimo procedūra sustabdoma laikotarpiui iki 3 metų ir toliau nebevykdoma, jei įsipareigojimų paisoma (Įstatymo 30/2000 11 str.). Taip pat komisija gali sustabdyti nuobaudos skyrimą, jei priklausomybę turintis asmuo sutinka gydytis (Įstatymo 30/2000 14 str.). Kai kuriais atvejais gali būti nutrauktas ir nuobaudos vykdymo procesas (Įstatymo 30/2000 19–23 str.).

²⁶ Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Naujos psichoaktyviosios medžiagos: <https://ntakd.lrv.lt/lt/naujos-psichoaktyviosios-medziagos>

²⁷ Kai turimų naujų psichoaktyviųjų medžiagų kiekis yra didelis, baudžiama bauda, laisvės apribojimu ar laisvės atėmimu iki 3 metų.

²⁸ *The Library of Congress. Decriminalization of Narcotics: Portugal:*

https://www.loc.gov/law/help/decriminalization-of-narcotics/portugal.php#_ftn6

²⁹ *Lei n.º 30/2000, de 29 de Novembro:*

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=186&tabela=leis&so_miolo=

Law N° 30/2000, of 29 November:

https://www.unodc.org/res/cld/document/prt/law30_html/portugal_law_30_2000.pdf

Prancūzija

Griežtos atsakomybės priemonės už veikas, susijusias su neteisėtu disponavimu narkotinėmis medžiagomis (nespecifikuojant medžiagų pobūdžio ir kiekio), numatytos Baudžiamajame kodekse³⁰ (222-34 – 222-37 str.). Tuo tarpu atskirai reglamentuojama atsakomybė už narkotinių medžiagų vartojimą, kuri numatyta Visuomenės sveikatos kodekse³¹. Jo L3421-1 straipsnyje nustatyta, kad už neteisėtą medžiagų ar augalų, laikomų narkotikais, vartojimą baudžiama laisvės atėmimu iki 1 metų ir bauda iki 3 750 eurų. Kai veika yra kvalifikuota (pvz., narkotines medžiagas vartoja viešas funkcijas vykdantis pareigūnas ir kt.), baudžiama laisvės atėmimu iki 5 metų ir bauda iki 75 000 eurų.

Baudžiamasis persekiojimas už narkotikų vartojimą gali būti pakeistas gydomojo pobūdžio priemonių skyrimu (Visuomenės sveikatos kodekso L3423-1 str.).

Nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. taikoma nauja Visuomenės sveikatos kodekso L3421-1 straipsnio nuostata, pagal kurią, nustačius narkotikų vartojimo atvejį, galima nutraukti baudžiamąjį persekiojimą ir skirti veiką padariusiam asmeniui fiksuotą 200 eurų baudą. Bauda mažinama iki 150 eurų, jeigu ji yra sumokama per 15 dienų, bet didinama iki 450 eurų, jeigu nesumokama per 45 dienas. Galimybė nutraukti baudžiamąjį persekiojimą, skiriant baudą, susieta su tam tikru veiką padariusio asmens turimų narkotinių medžiagų kiekiu, tai yra, nustatant tam tikrus ribinius, kiekius, kuriuos peržengus turi būti vykdomas baudžiamasis persekiojimas (pvz., kanapių atveju – 50 g). Regionų prokuratūros gali nustatyti mažesnius ribinius dydžius, taip pat nustatyti, kad baudžiamasis persekiojimas visada vykdomas kai kurių medžiagų (pvz., heroino, kokaino) vartojimo atvejais. Paskyrus baudą ir nebevykdant baudžiamojo persekiojimo, vis tiek formaliai fiksuojama, kad asmuo yra padaręs nusikalstamą veiką³².

Suomija

Pagal Baudžiamojo kodekso³³ 50 skyriaus 1 straipsnį už narkotinės medžiagos laikymą ar mėginimą ją įsigyti baudžiama bauda arba laisvės atėmimu iki 2 metų.

Už neteisėtą mažo kiekio narkotinės medžiagos vartojimą, laikymą ar mėginimą įsigyti mažą kiekį narkotinės medžiagos asmeniniam vartojimui baudžiama bauda³⁴ ar laisvės atėmimu iki 6 mėnesių (BK 50 skyriaus 2 a str.). Tačiau kaltinimai gali būti panaikinti ar bausmė netaikoma, jeigu veika, įvertinus faktų visumą, yra laikytina smulkiu pažeidimu dėl medžiagos kiekio ar rūšies, situacijos, kurioje ji buvo vartota, ir kitų aplinkybių. Kaltinimai gali būti panaikinti ar bausmė netaikoma, jeigu veiką padaręs asmuo siekia gydytis Socialinių reikalų ir sveikatos ministro nustatyta tvarka (BK 50 skyriaus 7 str.).

Pagal prokurorų veiklos gaires, kai nustatoma, kad narkotines medžiagas vartojo 18 metų neturintis asmuo, o tokia jo veika nustatyta pirmą kartą, rengiamas pokalbis. Jo metu veiką padariusiam nepilnamečiui perduodamas žodinis papeikimas, o kaltinimai, pokalbį atlikus, panaikinami³⁵.

Švedija

³⁰ Code pénal: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/2020-12-14

³¹ Code de la santé publique: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006072665/

³² The Library of Congress. France: Possession of Small Amounts of Drugs Now Subject to Fines:

<https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/france-possession-of-small-amounts-of-drugs-now-subject-to-fines/>

³³ The Criminal Code of Finland: https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039_20150766.pdf

Rikoslaki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L50>

³⁴ Policija skiria baudą, kurią patvirtina prokuroras. Byla neperduodama teismui, jei asmuo, kuriam skirta bauda, neneigia kaltės.

ECPRD. Reply to the Request 1855 (Finland-Eduskunta).

³⁵ Ten pat.

Pagal Narkotikų baudžiamojo įstatymo³⁶ 1 ir 2 straipsnius už tyčinį narkotinių medžiagų įgijimą, laikymą, vartojimą ir kt., jeigu veika, atsižvelgiant į narkotinių medžiagų pobūdį, kiekį ir kitas aplinkybes, yra pripažintina nesunkia, baudžiama bauda arba laisvės atėmimu iki 6 mėnesių (kai kiekis nėra mažas ar medžiagos yra pavojingos, baudžiama laisvės atėmimu iki 3 metų).

Praktiškai tokių veikų atvejais dažniausiai taikoma bauda (jos dydis priklauso nuo baudžiamo asmens pajamų), kurią prokuroras gali skirti supaprastinta (ne teismine) tvarka³⁷. Jei pagal bylos aplinkybes pripažįstama, kad ir baudos taikymas būtų neadekvati priemonė, veiką padariusiam asmeniui gali būti skiriama probacija, derinama (probuojamojo sutikimu) su darbu visuomenės labai ar gydymu³⁸.

Vokietija

Pagal Narkotikų įstatymo³⁹ 29 straipsnį už narkotinių medžiagų neteisėtą gaminimą, įgijimą, parūpinimą, laikymą ir kt. bendru atveju baudžiama laisvės atėmimu iki 5 metų arba bauda. Tačiau pagal to paties įstatymo 31a straipsnį prokuroras gali atsisakyti baudžiamojo persekiojimo, jeigu minėtas veikas padariusio asmens kaltė yra nedidelė, baudžiamajam persekiojimui nėra viešojo intereso, o veikos buvo padarytos su mažais kiekiais narkotinių medžiagų, skirtų asmeniniam naudojimui. Jeigu baudžiamasis procesas jau pradėtas, teismas, sutinkant prokurorui ir kaltinamajam (kai kuriais atvejais kaltinamojo sutikimo nereikia), bet kurioje proceso stadijoje gali, esant minėtoms aplinkybėms, jį nutraukti. Toks teismo sprendimas neskundžiamas.

Pažymėtina, kad Narkotikų įstatymo 31a straipsnio įgyvendinimas yra Vokietijos žemių prerogatyva. Tam jos yra išleidusios detalias rekomendacijas ar gaires, kurios gana skirtingos. Daugelis žemių turi nustatčiusios tam tikrus narkotikų mažo kiekio standartus (pav., kanapių atveju įprasta mažo kiekio riba yra 6 gramai), tačiau teisėjai ir prokurorai, atsižvelgdami į konkretaus atvejo aplinkybes, gali nuo jų nukrypti. Baudžiamojo proceso nutraukimas Narkotikų įstatymo 31a straipsnio pagrindu automatiškai nereikia, kad veiką padaręs asmuo išvengs bet kokių pasekmių – procesas gali būti nutraukiamas su sąlyga, kad jis atliks tam tikrus darbus visuomenės labai, sumokės baudą ar turės konsultuotis su socialinėmis tarnybomis⁴⁰.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus

vyresnysis patarėjas Vidmantas Punelis

Tel. (8 5) 239 6186, el. p. vidmantas.punelis@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija.

Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2020

³⁶ Narkotikastrafflag (1968:64):

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/narkotikastrafflag-196864_sfs-1968-64

³⁷ Nubaustam asmeniui tokiu būdu skirtos baudos nustatytu terminu nesumokėjęs, byla persikelia į teismą.

³⁸ ECPRD. Reply to the Request 1855 (Sweden-Riksdag).

³⁹ Gesetz über den Verkehr mit Betäubungsmitteln (Betäubungsmittelgesetz - BtMG):

https://www.gesetze-im-internet.de/btmg_1981/

⁴⁰ ECPRD. Reply to the Request 1855 (Germany-Bundesrat).